

Таким чином, особливість економіко-географічного розташування, розвинена транспортна мережа, природно-кліматичні умови, наявність історико-культурних пам'яток створюють сприятливі передумови для формування на Херсонщині високорентабельної туристично-рекреаційної галузі.

Список літератури:

1. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
2. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. /Є. В.Панкова – Київ: Альтарпрес, 2007. – 351с.
3. Воробйова О.А. Розвиток рекреаційно-туристичної діяльності на територіях природно-заповідного фонду України / Воробйова О.А., Харічков С.К. – О. ІПРЕЕД НАНУ, 2009. – 36 с.
4. Гетьман В.І. Екотуризм на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду /В.І Гетьман //Український географічний журнал. – 2007. – №4. – С.48-51.
5. Гетьман В.І. Сталий розвиток екотуризму на природно-заповідних територіях Чорноморського регіону України / В.І.Гетьман, Л.Г.Лук'янова // Екологічний туризм на півдні України: досвід, можливості, перспективи. – 2006. – №1. – С.4-9.

Ю.Р. ВАСИЛЬЧЕНКО

ОСНОВНІ ВИДИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Екологічний туризм на Херсонщині почав розвиватись ще 50-і-70-і роки ХХ століття. Свого часу нашу область обирали видатні особистості України. Так, Остап Вишня зазначав: «Всі у Крим, а я – у Кринки» [3]. Славний гуморист не тільки відпочивав у селі (рибалив, милувався природою), а й творчо працював. Його збірка «Мисливські усмішки» написана під враженням від відпочинку на Херсонщині. У радянський період постійними гостями Херсонщини були Олесь Гончар, Олександр Довженко, які теж поєднували свою письменницьку працю з відпочинком на природі. В творах, щоденниках, записних книжках цих авторів згадується ряд сіл Херсонської області (Брилівка, Покровське, Олешки, Любимівка тощо). На свою малу батьківщину (село Новоукраїнка Скадовського району) часто приїздив відомий кінорежисер, актор Євгеній Матвеев. В рідному селі він рибалив, куховарив, приймав участь в місцевих етнографічних та літературних святах.

Нині, Херсонська область має значні природні і природно-антропогенні ресурси. Але для розвитку екотуризму на Херсонщині, зокрема з освітньою метою, використовуються переважно ресурси біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна, НПП «Азово-Сиваський», НПП «Джарилгач», НПП «Олешківські піски».

Інші природно-заповідні об'єкти, нажаль, відомі лише вузькому колу спеціалістів. Тому дані об'єкти потрібно популяризувати.

Особливе значення для екотуризму на місцевому рівні мають національні природні парки (НПП). Їх завдання – не тільки зберігати й охороняти природні комплекси, що мають екологічну, естетичну та історичну цінність, а й ознайомлювати людей з природними і культурними пам'ятками; створювати умови для туристів і відпочивальників [3]. Тому, безперечно позитивним є поява в області НПП «Нижньодніпровський», що має за мету охорону і пропаганду одного з найбільш унікальних ландшафтів Херсонщини – природного комплексу плавнів Дніпра (Указ Президента України від 24.11.2015 № 657/2015 «Про створення національного природного парку «Нижньодніпровський»).

Основні види екотуризму. Популярності серед маршрутів вихідного дня останнім часом набувають *пішохідні подорожі*, які можуть бути неорганізованими (аматорськими, «дикими») і організованими (плановими). Неорганізовані походи проходять по всій території Херсонської області, але найбільшою популярністю користуються походи по лісовому масиву (с. Стара Збур'івка і с. Нова Збур'івка Голопристанського району; с. Великі Копані Цюрупинського району і околиці м. Олешки).

Пішохідні подорожі та походи по Херсонській області організовують адміністрації біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна [2], НПП «Азово-Сиваський», НПП «Джарилгач», НПП «Олешківські піски» [4], Центр туризму і пригод «ХерсОН» [1], Центр туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, організація «more.ks.ua» [9], ряд туристичних агенцій («Вояж», «Бюро подорожувальників», «Квитки по Європі» тощо).

Що стосується біосферного заповідника «Асканія-Нова», то у 2017 році він буде працювати щоденно з 1 квітня по 10 листопада, без вихідних з 8-00 до 17-00 год. Адміністрація Біосферного заповідника «Асканія-Нова» також повідомляє, що згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо виконання Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі)» №2023 від 7 лютого 2017 року, екскурсії «Ретрофотосафарі» у кінному екіпажі та на автомобілях проводитись не будуть [2].

Так, популярністю користується подорож по Нижньодніпровським (Олешківським) піскам. На території НПП «Олешківські піски» розроблено та облаштовано дві пішохідні екологічні стежки: «Олешківською пустелею» – природоохоронне науково-дослідне відділення «Раденське» і «Березовий гай» – природоохоронне науково-дослідне відділення «Буркути». Вартість за одну особу – 15 грн. Вартість на одну дитину – 7,50 грн. Якщо група екскурсантів менше 15 осіб, вартість

однієї послуги складає 225 грн. Вартість рекреаційних послуг з використанням території для розміщення одного намету за 1 добу становить 45 грн. [4].

Нажаль, НПП «Азово-Сиваський» і НПП «Джарилгач» не мають власних сайтів, а тому інформація про їх рекреаційну діяльність не настільки відома широкому загалу. А Чорноморський біосферний заповідник не організовує екологічні подорожі для загалу. Але Центр туризму і пригод «ХерсОН» пропонує подорожі на Кінбурнську косу.

Що стосується НПП «Нижньодніпровський», то так як національний парк відносно новий, то екологічні маршрути в його межах поки що не розроблені. Але до його появи функціонувала і функціонує екологічна стежка «Плавні Нижнього Дніпра», маршрут якої проходить в м. Херсоні на Малому Потьомкінському острові (М. П. о-в.) [5].

Що стосується інших природоохоронних об'єктів області, то деяку роботу в напрямку їх популяризації і створенні нових екотуристичних продуктів вже розпочато. І в цьому велику роль відіграв бурхливий розвиток сільського туризму (одного із класів екотуризму) в останні роки. Наприклад, при відвідуванні бази сільського зеленого туризму «Чайка» туристам на невеличких човнах проводять екскурсію по ландшафтному заказнику місцевого значення «Боброве озеро», а при відвіданні бази сільського зеленого туризму «Марійкина садиба» заплановано відвідання орнітологічного заказника державного значення «Ягорлицький» [3].

Цікавою є триденна подорож «Заповідний Південь», яку пропонує жителям м. Київ туристична компанія «Унікальна Україна». Основний маршрут: Херсон – Асканія Нова – Арабатська стрілка – Бірючий острів – Озеро Сиваш – Олешківські піски – Херсон. Тривалість мандрівки: 3 дні / 2 ночі [8].

Водний туризм. Дніпро, Сиваш, Чорне та Азовське море, багаточисленні озера Херсонської області мають ідеальні умови для водного туризму, і тому прогулянки, екскурсії на гребних човнах, надувних човнах-пантонах (плотах), катамаранах пропонують садиби: «Марійкина садиба» (с. Іванівка Голопристанського району), «Лукомор'я» (с. Кардашинка Голопристанського району), «Білозір'я» (с. Новотягинка Білозерського району), база зеленого туризму «Чайка» (м. Гола Пристань), «Рибальський стан» (с. Велетенське Білозерського району), «зелена» оселя Боцман К.А. (м. Херсон). Гості садиби «Квітуча вишиванка» мають можливість подорожувати по Дніпру на байдарках. Центр туризму і пригод «ХерсОН» також пропонує подорожі на байдарках [3].

Відпочивальний напрям приваблює постійних відвідувачів затишних сільських садиб, які приїзять сім'ями, групами на вихідні дні або більш тривалі періоди (1-2 тижні) і полюбляють побувати серед розкішної природи в «океані» кисню, приготувати українські національні страви тощо. Вони знайомляться з побутом селян, традиціями, господарськими клопотами, охоче допомагають в деяких видах робіт. Так як, сільський

ландшафт є своєрідною екзотикою для міського жителя. Ряд садиб пропонує також проведення майстер-класів по виготовленню домашнього оберегу та ляльки-мотанки, плетінню вінків, випіканню обрядового печива, а також фотографування з використанням елементів українських народних костюмів та побутових предметів («Марійкина садиба» (с. Іванівка Голопристанського району), «Камишовий ерік» (сmt. Камишани Херсонської міськради), база зеленого туризму «Чайка» (м. Гола Пристань)).

Фітотерапевтично-оздоровчо-екопродуктовому напрямку екотуризму віддають перевагу сім'ї з хворими дітьми, люди з ослабленим здоров'ям, з хронічними хворобами, які бажають системно приймати ванни з відварів лікарських трав, пити фіточаї, приймати фітоінгаляції, споживати прості селянські страви з екологічно безпечної продовольчої сировини [3]. Переваги фітолікування є незаперечними над штучно синтезованими препаратами. Відомо, що на території Херсонської області зростає до 1500 видів вищих рослин, що становить майже 50% флори України; з них близько 250 є лікарськими [6]. Серед лікарських рослин Херсонської області – калина, шипшина, горобина, чебрець дніпровський, крушина ламка, липа, ромашка і інші. Слід відмітити, що організацією відпочивального та фітотерапевтично-оздоровчо-екопродуктового туризму охоплені всі без виключення сільські зелені садиби регіону.

Як відомо, сьогодні в світі поширений розвиток *етнографічно-фестивального* туризму, який полягає у святкуванні різноманітних свят з урахуванням національних традицій, місцевого колориту. Усі сільські зелені садиби, бази зеленого туризму запрошують гостей на святкування Вербної неділі, Великодня, Трійці, Купайла, Маковія (Медового Спасу), Покрова Богородиці (козацьке свято), Різдва і інших свят в народних традиціях.

Традиційними в Херсонській області стали різноманітні фестивалі, мистецькі заходи. Програма фестивалів цікава та насичена, тому й мистецькі проекти мають велику популярність серед місцевих жителів та гостей регіону.

Із повним переліком сільських садиб, фестивалів Херсонської області можна ознайомитись на сайті Департаменту інвестиційної, туристично-курортної діяльності та промислової політики Херсонської обласної державної адміністрації – <http://visitkherson.gov.ua> [9].

Список літератури:

1. Все о туризме, сувенирах и достопримечательностях в Херсоне и не только [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khers-on.com>
2. Екскурсії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://askaniapova-zarovidnik.gov.ua/guide.htm>
3. Машкова О.В. Перспективні види і форми екотуризму на Херсонщині /О.В.Машкова// Чисте місто. Чиста ріка. Чиста планета : матеріали

- 4-го міжнародного екологічного форуму 13-14 вересня 2012 р. – Херсон, 2012. – С. 51-53.
4. Національний природний парк «Олешківським піски» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nppop.gov.ua/content>
  5. Плавні Нижнього Дніпра // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.artkavun.kherson.ua/gallery-ekologicheskaja_kultura-1.htm.
  6. Природа Херсонської області. Фізико-географічний нарис / [Відп. ред. М. Ф. Бойко]. – Київ : Фітосоціоцентр, 1998. – 120 с.
  7. Сільський зелений туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://visitkherson.gov.ua/tourism/selskij_zelenyj_turizm.
  8. Степи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pryroda.in.ua/step/turistichni-marshruti-xersonshhni>.
  9. Екскурсії/тури виходного дня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.more.ks.ua/entertainments.htm>

О.В. ГОНЧАРОВ

ГЕОГРАФІЧНІ УМОВИ І ДИНАМІКА РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ РЕГІОНІВ СВІТУ

Постановка проблеми. Машинобудування є однією з провідних галузей в світі, яка впливає на розвиток та стан економіки в кожній країні. Це головна галузь за кількістю зайнятих, за вартістю продукції та відповідно за часткою у всьому промисловому виробництві сучасної промисловості. Це зумовлено тим, що саме воно на самперед забезпечує всі галузі господарства знаряддями праці (машинами, устаткуванням, приладами та іншим), а населення предметами споживання. Створюючи найактивнішу частину основних виробничих фондів – знаряддя праці, машинобудування істотно впливає на темпи й напрями науково – технічного прогресу в інших галузях господарства, зростання продуктивності праці, інші показники, що визначають ефективність виробництва. Для машинобудування характерні особливо велика складність і розгалуженість внутрішньогалузевої структури, широкий асортимент продукції, активна участь у територіальному та міжнародному поділі праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом були зроблені значні кроки в бік розвитку машинобудівних комплексів. Однак багато ще попереду, оскільки ряд фахівців продовжують вважати, що досягнуто незначного прогресу в галузі машинобудування. Науковий підхід до оцінки динаміки розвитку машинобудівних комплексів розглядається в роботах учених: Майборода В., Джулій Д., Ткачук І., Беляєв О., Гофман Д., Промер Д., Гечік В.

Метою статті є характеристика географічних умов розвитку машинобудівного комплексу світу та аналіз динаміки розвитку окремих галузей машинобудування.